

ТЕОРЕТИЧНА ПАРАДИГМА ПОНЯТТЯ "ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНОЇ СФЕРИ"

Досліджено проблеми теоретико-методологічного обґрунтування сутності процесів інвестиційного забезпечення розвитку аграрної сфери. Запропоновано авторський підхід до оцінки інвестиційного забезпечення аграрної сфери за чотирма основними джерелами, що дозволить комплексно визначати рівень та ефективність інвестиційного забезпечення.

The problems of теоретико-методологічного ground of essence of processes of the investment providing of development of agrarian sphere are investigational. The authorial going is offered near the estimation of the investment providing of agrarian sphere on four basic sources, that will allow complex to determine a level and efficiency of the investment providing.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

В умовах посилення інтеграційних процесів особливого значення набувають дослідження інвестиційного забезпечення галузей економіки. Чільне місце серед них займає аграрна сфера як основний елемент формування продовольчої безпеки держави. При цьому особливого значення набувають питання теоретико-методологічного обґрунтування сутності процесів інвестиційного забезпечення розвитку аграрної сфери.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Теоретико-методологічним аспектам дослідження інвестиційного забезпечення аграрної сфери присвячені роботи таких вчених, як В.М. Алексійчук, М.Я. Дем'яненко, І.О. Іртіщева, М.Й. Малік, О.О. Непочатенко, М.І. Савчук, В.Д. Лагутін та інші. При цьому сформовано велику кількість підходів до визначення сутності "інвестицій" та "інвестиційного забезпечення", саме тому в економічній науці залишається проблема комплексного визначення даного поняття.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Основною метою нашого дослідження стало теоретичне обґрунтування поняття "інвестиційне забезпечення аграрної сфери".

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

На сучасному етапі пріоритетного значення набуває становлення інвестиційно-інноваційного розвитку аграрної сфери. У цьому випадку роль головного джерела стійкого соціально-економічного зростання галузі відіграватимуть наукові знання, сучасні технології та інвестиції в їх розвиток. Проблемою інвестиційного забезпечення аграрної сфери України є не стільки відсутність чітко позначених цілей та пріоритетів, скільки дефіцит навичок застосування інструментів впливу на цей процес.

Основним та доволі суперечливим в теорії інвестиційної діяльності є поняття "інвестиції". Існує багато його модифікацій, що відображають різноманітність підходів до розуміння його економічної сутності. В основному це зумовлено специфікою економічного розвитку різних країн та їх регіонів. Незважаючи на те, що дослідження проблем інвестиційної сфери знаходиться у полі зору багатьох вітчизняних та іноземних науковців, слід відмітити, що досі не досягнуто консенсусу щодо розуміння суті ключових понять. Наукові підходи до розкриття категорії "інвестиційне забезпечення аграрного виробництва" мають ґрунтуватися на всебічному врахуванні особливостей теоретико-методологічного

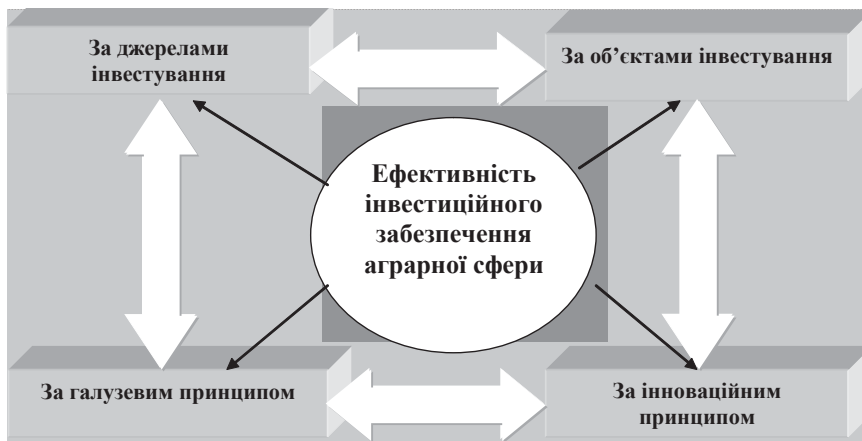

Рис. 1.

обґрунтування понять в контексті врахування сучасних особливостей функціонування галузі.

Термін "інвестиції" походить від латинського слова "invest", що означає "вкладати". Інвестиції — це вкладення капіталу з метою його подальшого збільшення. Закон України "Про інвестиційну діяльність" від 18 вересня 1991 року зі змінами та доповненнями визначає інвестиції як усі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інші види діяльності, у результаті якої утворюється прибуток (дохід) чи досягається соціальний ефект [1].

Поняття "інвестиції" є занадто широким, щоб можна було дати йому єдине і вичерпне визначення. У різних розділах економічної науки і різних областях практичної діяльності його зміст має свої особливості. Тривалий час багатьма фахівцями поняття "інвестиції" ототожнювалось з поняттям "капітальні вкладення". У сучасній економічній науці капіталовкладення розглядаються як вкладення коштів в основний капітал та житлове будівництво, тобто є частиною інвестицій. Інвестиції ж можуть здійснюватись і в оборотні активи, і в різні фінансові інструменти (акції, облигації і тощо), і в окремі види нематеріальних активів (придбання патентів, ліцензій і тощо). Поняття "інвестиції" є більш широким, ніж капітальні вкладення, тому що вони не збігаються кількісно і розрізняються якісно. Капітальні вкладення слід розглядати лише як одну з можливих форм інвестицій.

Відомий дослідник Дж. М. Кейнс розглядав інвестиції у двох аспектах: ресурсному та затратному. З одного боку, інвестиції — це трансформована частина отриманого за даний період доходу, що не була використана на споживання (ресурси у вигляді накопиченого доходу), з іншого — це приріст капітальних цінностей в результаті виробничої діяльності в даному періоді (затрати накопичених ресурсів). Однак не завжди незалучені грошові кошти можна віднести до інвестицій, адже гроші, що не знаходяться в обігу, не приносять позитивної величини прибутку і втрачають свою цінність під впливом, зокрема, інфляції. Тому інвестиції доцільно трактувати як сам процес перетворення накопиченого капіталу в його затрати з метою отримання доходу чи іншого корисного ефекту [2, с. 25].

Л.Дж. Гітман та М.Д. Джонк цілком інвестицій вважають збереження або зростання суми капіталу. Хоча

така точка зору є дещо звуженою, тому що вкладення капіталу не завжди може приводити до його зростання в майбутньому. Це стосується, зокрема, інвестицій у соціальну та екологічну сфери. Ці інвестиції супроводжують позитивні ефекти, які не можна трактувати як збільшення капіталу.

Інші вчені, зокрема Б.В. Губський [3, с. 5] розглядає інвестиції лише як довготермінові вкладення, хоча в країнах з нестабільною ринковою економікою інвестори змушені вкладати кошти в проекти з коротким терміном повернення капіталу. Це зумовлено інфляційними процесами,

високими інвестиційними ризиками, які є характерною особливістю для країн з нестабільною ринковою економікою [4].

Не можна не погодитись з думками В.Я. Шевчук та П.С. Рогожина, які врахували цей недолік. Сутність інвестицій вбачають не лише в економічному, а й у фінансовому відтворенні [5, с.75]. За фінансовим визначенням, інвестиції — це всі види активів (коштів), що вкладаються в господарчу діяльність з метою отримання доходу (розміщення коштів у банках на депозитних вкладах, використання таких джерел фінансування інвестицій як короткотермінові позикові кошти). За економічним визначенням, інвестиції — це видатки на створення, розширення, реконструкцію та технічне переозброєння основного капіталу, а також на пов'язані з цим зміни оборотного капіталу, оскільки зміни у товарно-матеріальних запасах здебільшого залежать від руху видатків на основний капітал.

Базуючись на понятійному апараті щодо визначення сутності інвестицій, обґрунтуємо теоретичні підходи до визначення терміну "інвестиційна забезпеченість аграрної сфери". Інвестиційне забезпечення — це система заходів для концентрації та реалізації інвестицій і вибору раціональних методів управління у сфері інвестування. Інвестиційне забезпечення є найбільш важливою передумовою ефективного функціонування підприємств, оскільки сприяє формуванню виробничого потенціалу на новій науково-технічній основі та конкурентоспроможності на зовнішніх ринках. Інвестиційне забезпечення досягається за допомогою збільшення та найбільш оптимального використання обсягів реалізованих інвестиційних ресурсів в інвестиційно привабливих підприємствах пріоритетних сфер економіки.

Існує послідовність залучення інвестицій, яка має здійснюватися за наступними етапами:

- дослідження інвестиційного потенціалу країни;
- вибір пріоритетних галузей та технологій;
- розробка способів залучення інвестицій;
- реалізація розробленої політики та контроль за її виконанням [6].

На думку Колесник О.О., інвестиційне забезпечення — це сукупність умов, ресурсів і заходів, необхідних для здійснення інвестиційного процесу [7]. Ми вважаємо за доцільне трактувати визначення "інвестиційне забезпечення аграрної сфери" як процес взаємодії об'єк-

тів, рішень та методів регулювання інвестиційної діяльності, спрямований на поліпшення результатів інвестиційного процесу. При цьому, ефективність інвестиційного забезпечення галузевого рівня слід оцінювати за чотирма основними напрямками (рис. 1).

До джерел інвестиційного забезпечення розвитку аграрної сфери слід відносити: вкладення в сільськогосподарські підприємства іноземного та вітчизняного капіталу, кредитні фінансові ресурси, внутрішні інвестиційні джерела підприємств. Оцінка інвестиційного забезпечення за галузевим принципом передбачає виокремлення сукупності основних видів діяльності, що забезпечують розвиток галузі. Оцінка інвестиційного забезпечення за об'єктами інвестування передбачає визначення суми інвестицій в придбання та поліпшення об'єктів виробничого потенціалу аграрної сфери. У той же час оцінка інвестиційного забезпечення за інноваційним аспектом передбачає оцінку вкладання інвестиційного капіталу в розвиток нових видів аграрного виробництва, особливо це стосується розвитку органічного землеробства. При чому всі ці напрями оцінки необхідно застосовувати комплексно, адже це об'єктивно взаємопов'язані складові, спрямовані на забезпечення динамічного розвитку аграрного виробництва.

Відповідно до галузевих особливостей аграрної сфери, її інвестиційне забезпечення є об'єктивно необхідним, адже в силу сезонності сільськогосподарського виробництва аграрії вимушені фінансувати свою поточну діяльність переважно за рахунок кредитних коштів. Хоча фінансові проблеми в національній економіці роблять цей ресурс недоступним для середніх та малих виробників. В умовах браку власних коштів і обмеженості кредитних ресурсів значимим джерелом фінансування поточної та перспективної діяльності виступають інвестиції.

Інтерес іноземних інвесторів до українського сільськогосподарства зумовлений рядом позитивних передумов. У першу чергу, це загально і давно відомі об'єктивні природні фактори: родючі ґрунти, сприятливі природно-кліматичні умови, вигідне для зовнішньої торгівлі географічне розташування. До другої групи ми виділяємо фактори, які породжені процесами, що відбувалися в сільському господарстві, економіці країни та суспільстві в цілому:

— основу аграрного сектора складають сільськогосподарські підприємства, що ведуть екстенсивне виробництво. В результаті господарства, які будуть застосовувати сучасні передові ресурси і технології, зможуть запропонувати ринку продукцію вищої якості з нижчим рівнем собівартості, що надасть їм значні конкурентні переваги;

— заробітна плата працівників сільськогосподарських підприємств, яка в десятки разів нижча, ніж у розвинених країнах, відносно невисокі маркетингові витрати, зумовлені відсутністю конкуренції в галузі, забезпечують суттєву економію на витратах;

— велика кількість населення, доходи якого зростають і незадоволені до кінця попит на продукти харчування на внутрішньому ринку гарантують збут природу обсягів виробництва та забезпечують швидке та ефективне повернення капіталовкладень у короткий період;

— можливість переробки виробленої тут сільськогосподарської продукції для експорту в країни Євросоюзу [8, с. 22].

Перешкодами на шляху входження іноземного капіталу виступають: нестійкість законодавчої бази, невирішеність питань з ринком землі, політична нестабільність в країні, низький рівень платоспроможності населення, що обмежує зростання внутрішнього попиту, який в умовах кризи зазнає більшого падіння через скорочення доходів та тотальне зростання цін [9, с. 23].

ВИСНОВКИ

У загальному розумінні процес інвестиційного забезпечення розвитку аграрної сфери слід розглядати як частину загального процесу управління виробничою діяльністю підприємств. Запропонований автором підхід до оцінки інвестиційного забезпечення аграрної сфери за чотирма основними джерелами дозволить комплексно визначити рівень та ефективність інвестиційного забезпечення, передбачаючи вкладання капіталу в розвиток галузей, що мають передумови для формування інноваційного потенціалу агросфери. При цьому підвищення ефективності інвестиційного забезпечення розвитку аграрної сфери може бути досягнуто за допомогою узгодження заходів з формування та реалізації загальнодержавної аграрної інвестиційної політики.

Література:

1. Закон України "Про інвестиційну діяльність" // Закони та постанови. — К., 1992.
  2. Кейнс Дж.М. Избранные произведения / пер. с англ. — М.: Экономика, 1993. — 540 с.
  3. Губський Б. Конкурентоспроможність української економіки: орієнтири макрополітики в кризових умовах / Б. Губський // Економіка України. — 1999. — № 4. — С. 4—11.
  4. Герасимчук З.В. Економічна сутність інвестиційної інфраструктури регіону / З.В. Герасимчук, Ю.А. Подерня-Масюк // Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/En_re/2008_5_2/zbirnuk...
  5. Шевчук В.Я. Основи інвестиційної діяльності [В.Я. Шевчук, П.С. Рогожин]. — К.: Генеза. 1997. — 242 с.
  6. Слободчикова О.А. Інвестиційне забезпечення виробництва промислових товарів в умовах глобалізації / О.А. Слободчикова [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>
  7. Колесник О.О. Оцінка інвестиційного забезпечення розвитку туризму в Україні / О.О.Колесник // Економіка. Управління. Інновації. — 2011. — № 2(6) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/kolesnyuk6.htm
  8. Рябкова Д. Европейские исключения / Дария Рябкова, Елена Снежко, Дмитрий Ходоров // Инвест-газета. — 2008. — № 35. — С. 20—27.
  9. Ульянченко О.В. Фінансове забезпечення антикризових стратегічних напрямів у сільському господарстві / О.Ульянченко // Вісник Львівського національного університету: економіка АПК. — 2009. — № 16(1). — С. 22—29.
- Стаття надійшла до редакції 15.11.2012 р.*